

УДК 271.4(477)-722.51:37.01

DOI <https://doi.org/10.52761/2522-1558.2022.17.5>

П'ЯТЬ ПОРАД УСПІХУ ВІД БЛАЖЕННІШОГО СВЯТОСЛАВА ШЕВЧУКА ТА ЇХ НАУКОВИЙ АСПЕКТ

Андрій ЧОРНЕНКО

*Івано-Франківська академія Івана Золотоустого, кафедра богослов'я
вул. Софрона Мудрого 22, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна
e-mail: prorektor.ifa@gmail.com
ORCID ID [0000-0002-9219-525X](https://orcid.org/0000-0002-9219-525X)*

Нестор НАГОРНЯК

*Івано-Франківська академія Івана Золотоустого
факультет гуманітарних наук
вул. Софрона Мудрого 22, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна
e-mail: n.nagorniak2018@gmail.com*

У статті здійснено дослідження наукової думки, Предстоятеля Української Греко-Католицької Церкви, Святослава Шевчука, який дає поради успіху для молоді.

Ключові слова: Святослав Шевчук, бути собою, свідчити про своє, вчитися, вчити іноземні мови, читати.

The article examines the scientific opinion of the Primate of the Ukrainian Greek Catholic Church, Sviatoslav Shevchuk, who gives advice on success for young people.

Key words: Svyatoslav Shevchuk, to be oneself, to testify about oneself, to study, to learn foreign languages, to read.

Актуальність теми. У наш час стрімко розвивається наука. З'являються нові філософські проблеми та поняття. Проте, Церква ніколи не стоїть осторонь від таких тенденцій. Сучасна особистість прагне у всьому досягати успіху. Кожна людина старається віднайти власні принципи чи правила, які допоможуть бути успішним. Поняття успіху на має сталого визначення. Все ж таки, успіх – це є реалізація власного життя в суспільстві.

Що ж на це говорить Українська Греко-Католицька Церква? Блаженніший Святослав Шевчук, даючи інтерв'ю на телебаченні, дає п'ять власних порад успіху для молоді. Тому, у цьому дослідженні, важливо з'ясувати науковий аспект цих п'яти принципів.

Об'єктом дослідження є п'ять порад успіху від блаженнішого Святослава, а **предметом** – наукове їх значення.

Метою дослідження є розглянути п'ять порад успіху блаженнішого Святослава та дослідити їх науковий аспект на основі сучасних наукових досліджень.

Перший принцип, який виділяє блаженніший Святослав, є: «Щонайперше, бути собою»¹. Про цю успішну звичку автор говорить: «Не підлаштовуватися під різні схеми, які хтось хоче накинути. Бути собою – це, насамперед, бути віруючою людиною. Лише той, хто черпає з Божої сили, може бути вільним і реалізовувати всі дари»². З такою думкою тяжко не погодитись. Сучасні молоді люди часто намагаються копіювати спосіб життя відомих людей. І це не випадковість, оскільки сучасна молодь дуже багато часу проводить у соціальних мережах, наприклад Instagram, де стежать переважно за життям чужих людей, забуваючи при цьому, що в них є власне життя і потенціал, який можна розвинути та досягти успіху.

Олена Тараріна у своїй книзі «Бути собою. 10 гаджетів для щастя» пише: «Практично кожна людина у підлітковому віці стикається з проблемами, котрі здаються їй нездоланими. Частіше за все, підліток не йде з ними до дорослих. В кращому випадку, задає питання друзям, але частіше намагається вирішити їх самотужки. І потрапляє у глухий кут. Глухий кут, коли тебе не люблять однолітки, ображають, коли тебе не чують батьки, не хочуть зрозуміти твій справжній біль»³.

Популярний християнський сайт Credo публікує таку інформацію: «Бути – це означає бути любленим, прийнятим... Жити перед Богом – це усвідомлювати, що я собі подарований, що найглибша правда про мене звучить так: моє існування – бажане і люблене, і саме тому виведене з мороку небуття Богом, моїм Отцем... Буває, що людина надто легко творить собі Бога на свій власний образ і подобу. Тому її життя є життям перед собою, а не перед Богом»⁴. З цього стає зрозуміло, що бути собою означає прийняти Бога і жити за його заповідями. Отець Олег Кіндій вважає: «Самими собою ми стаємо лише тоді, коли є у постійній тісній комунікації із Христом – коли виконуємо Божу волю»⁵. Свята Мати Тереза каже: «Якщо ти добрий, люди можуть звинуватити тебе в егоїстичних і прихованих мотивах. Все одно будь добрим»⁶.

Отже, дана порада блаженнішого Святослава є слушною і актуальною. Особистість не повинна забувати, що Бог дав їй життя і таланти, які необхідно примножувати. Потрібно більше уваги звертати на власні можливості, а не бути пасивним спостерігачем чужого життя. Про це влучно висловлюється

© Андрій Чорненко, Нестор Нагорняк, 2022

¹ П'ять порад успіху від Блаженнішого Святослава. URL : <https://dyvensvit.org/top/1016021/> (дата звернення : 17. 10. 2020).

² Католицький оглядач. URL : <http://catholicnews.Org.Ua/pyat-porad-uspihu-vid-blazhennishogo-svyatoslava> (дата звернення : 09. 09. 2020).

³ Тараріна О. Бути собою. 10 гаджетів для щастя. Київ : Оріон, 2019. 152 с.

⁴ Credo. URL : <https://credo.pro/2018/11/224423> (дата звернення : 08. 11. 2020).

⁵ Шлях до себе: поради о. Олега Кіндія щодо духовного зростання. URL : <https://dyvensvit.org/statti/porady-1/1010442/> (дата звернення : 08. 11. 2020).

⁶ Боднарська А. Цитати Матері Терези. URL : <https://svoi.media> (дата звернення : 14. 12. 2020).

український мислитель Григорій Сковорода: «Людина не тремтячий раб, а коваль свого щастя, шумливий бурхливий дух»⁷.

Другим принципом, про який говорить Святослав Шевчук, є «не боятися свідчити про своє»⁸. Про це блаженніший говорить докладніше: «Дуже часто нам закидають, що маємо комплекс неповноцінності. Ми соромимося того, ким ми є. Щоб оцінити і зрозуміти своє багатство, свій скарб, свої сили, треба не боятися про них свідчити, їх випробувувати»⁹.

Ми стаємо свідками секуляризуючих тенденцій сьогодення. Внаслідок цього, однією з основних проблем особистості є брак усвідомлення власної ідентичності. Часто молоді люди соромляться привселюдно визнати свою віру, мову, національність тощо. Сучасній молоді, щоб досягти успіху, необхідно поборювати цей недолік.

Відомий інтернет портал Gloria News повідомляє: «18 травня (2019), під час своєї промови, міністр внутрішніх справ Італії, Маттео Сальвіні, процитував Гілберта Честертона, Іоанна Павла II, Бенедикта XVI і кардинала Сара. Крім того, він згадав таких святих і захисників Європи, як Бенедикт Норчійській, Бригіда Шведська і Катерина Сієнська. В кінці виступу він підтвердив свою відданість Непорочному Серцю Пресвятої Діви Марії»¹⁰. Приклад Маттео Сальвіні стає для нас справжнім уроком визнання власної ідентичності.

Якщо сучасна молодь зверне більшу увагу на власну гідність та не буде соромитись привселюдно визнати власну віру, то це може стати не тільки гарним прикладом успішного життя, а й передумовою інтелектуально боротьби із секуляризмом. Апостол Павло, у посланні до Римлян, говорить: «Кожний, хто вірує в нього, не осоромиться...(Рим. 10: 11). Кожний, хто призове ім'я Господнє, спасеться»¹¹. (Рим. 10: 13).

Третім аспектом, про який згадує блаженніший Святослав, є принцип «Вчитися»¹². Про дану звичку успіху автор говорить наступне: «У своєму житті я завжди хотів вчитися. Це був мотор мого життя. Сьогодні українська молодь має дуже багато можливостей і нагод. Тому «вчіться, брати мої, думайте, читайте»¹³.

⁷ Українське слово. URL : <https://www.ukrslowo.net/doli-ludski/postati/16172.html> (дата звернення : 01. 11. 2020).

⁸ П'ять порад успіху від Блаженнішого Святослава. URL : <https://dyvensvit.org/top/1016021/> (дата звернення : 17. 10. 2020).

⁹ Католицький оглядач. URL : <http://catholicnews.Org.Ua/pyat-porad-uspihu-vid-blazhennishogo-svyatoslava> (дата звернення : 09. 09. 2020).

¹⁰ Gloria news. URL :

<https://gloria.Tv/article/nprk4htflpq1duceble8cfjj?Fbclid=iwar17bawtts4enwq6jbt816usif6kdmobuyq0d3skc4fexqq-wx-luvsrg> (дата звернення : 22. 05. 2019).

¹¹ Святе Письмо Старого і Нового Завіту : в 2-ох ч. / пер. о. І. Хоменка; повний пер., здійснений за оригін. Євр., араб., та грец. Текстами. Київ : Місіонер, 2008. Ч. 1 : Старий Завіт. 1126 с. ; Ч. 2 : Новий Завіт. 350 с.

¹² П'ять порад успіху від Блаженнішого Святослава. URL : <https://dyvensvit.org/top/1016021/> (дата звернення : 17. 10. 2020).

¹³ Католицький оглядач. URL : <http://catholicnews.Org.Ua/pyat-porad-uspihu-vid-blazhennishogo-svyatoslava> (дата звернення : 09. 09. 2020).

Часто молоді люди, отримавши диплом, забувають про поняття самоосвіти. Звичайно, вчитися у ВУЗі – це добре, але слід, також, використовувати особистий вільний час з користю для власного світогляду.

Відомий інтернет-портал Ukr.Media повідомляє: «Багато людей перестає вчитися після отримання диплому. Робота, особисте життя, побутові проблеми не залишають часу на те, щоб отримувати нові знання. Фахівці рекомендують не припиняти гризти граніт науки протягом усього життя, оскільки це не тільки робить нас розумнішими і дає більше можливостей у професійному плані, але і допомагає залишатися фізично і психічно здоровими»¹⁴.

Науковці публікують такі наукові дослідження: зміцнення здоров'я (коли людина дізнається щось нове, запам'ятовує різні факти, ризик зіткнутися з серйозним захворюванням головного мозку істотно знижується)¹⁵; поліпшення розумових здібностей (чим більше ви дізнаєтеся та запам'ятовуєте, тим ширше ваш кругозір і ви будете самостійно знаходити відповіді на багато питань)¹⁶; досягнення успіху (додаткові знання допомагають людині відкривати двері на шляху до успіху, а нові досягнення дозволяють просуватися по кар'єрній драбині, що значить, в цілому підвищувати якість життя)¹⁷; профілактика депресії (ви зможете захоплююче проводити час, не тільки читаючи книги, але й відвідуючи музеї, галереї, форуми, де ви зможете знайти співрозмовника, захопленого тією ж темою, а це допоможе розслабитися, легше перенести стрес і запобігти розвитку депресії)¹⁸.

Отже, навчання є процесом цілого нашого життя. Людська логіка підказує, що потрібно вчитися для того, щоб знати щось нове. Навчання розвиває наш інтелект. Особистість, яка старанно вчиться, або займається самоосвітою, розвиває свої таланти і правильно використовує свій потенціал. Євангелист Матей, описуючи слова Ісуса Христа, також закликає до навчання: «Ідіть, отже, і зробіть учнями всі народи: християни їх в ім'я Отця і Сина і Святого Духа». (Мт. 28: 19).

Четвертою звичкою успіху є «вивчати іноземні мови»¹⁹. Блаженніший Святослав говорить: «Зокрема і для того, щоби свідчити про Україну. Скільки мов ти знаєш, стільки разів ти людина. Нам не потрібно закриватися в собі, але відкритість завжди веде до вміння спілкуватися з іншими»²⁰.

Вікторія Зімниця, випускниця школи універсального журналіста на базі НАУ «Острозька академія», у своїй статті пише: «Сьогодні в світі стало модним вивчати іноземні мови. «Знання однієї мови дозволяє вам увійти в

¹⁴ Ukr. Media. URL : <https://ukr.Media/medicine/396912/> (дата звернення : 12. 09. 2020).

¹⁵ Ukr. Media. URL : <https://ukr.Media/medicine/396912/> (дата звернення : 12. 09. 2020).

¹⁶ Там само.

¹⁷ Там само.

¹⁸ Там само.

¹⁹ П'ять порад успіху від Блаженнішого Святослава. URL : <https://dyvensvit.org/top/1016021/> (дата звернення : 17. 10. 2020).

²⁰ Католицький оглядач. URL : <http://catholicnews.Org.Ua/pyat-porad-uspihu-vid-blazhennishogo-svyatoslava> (дата звернення : 09. 09. 2020).

коридор життя, двох мов – відкриває усі двері у цьому коридорі», – сказав Франк Сміт. Але зараз знанням однієї лише англійської мови нікого не здивувати. Поступово стає популярним вивчення трьох, а то і чотирьох мов відразу. І в цьому є свої плюси. По-перше, ми можемо спілкуватися з цікавими людьми з усього світу. Тим паче зараз є безліч соціальних мереж, месенджерів, форумів, і тому спілкування з жителями інших країн в наш час не є проблемою. По-друге, люди все частіше подорожують за кордон. Знання іноземної мови при цьому необхідне. Значно цікавіше просто розуміти місцевих жителів, а не постійно ходити з розмовниками»²¹.

Інтернет-сайт Grandlingua публікує переваги вивчення іноземних мов: поліпшення уваги (вчені встановили, що вивчення іноземної мови сприяє розвитку уваги не гірше інших наукових дисциплін); збільшення обсягів мозку (вчені встановили, що у тих, хто захоплюється вивченням іноземних мов, мозок стає більшим за обсягом); вміння слухати (іноземна мова сприяє розвитку вміння слухати співрозмовника); розвиток упевненості в собі (вивчення іноземних мов впливає і на самооцінку)²².

Отже, сучасна особистість не повинна боятися вивчати іноземні мови. Знання бодай однієї іноземної мови, на розмовному рівні, відкриває перед нами нові можливості та досвід.

П'ята порада, яку подає блаженніший Святослав, це «багато читати»²³. Автор говорить: «Ніколи не думайте, що ви вже все знаєте, навіть якщо досягли чогось у своєму житті. Тому що зупинка в розвитку і в рості означає втрату всього, що ви до цього часу здобули. Нехай це буде такою маленькою порадою нашим молодим людям, яку я можу дати на основі свого власного досвіду»²⁴.

Щоб підтвердити користь такої поради слід взяти до уваги популярний інтернет-портал Espresso, який публікує такі наукові дослідження:

Читання «вмикає» мозок. «Іспанські вчені довели, що читання стимулює наш мозок таким чином, ніби ви переживаєте прочитаний досвід у реальному житті»²⁵.

Література допомагає пізнати один одного. «Читання дає унікальну можливість повністю зануритись в думки та відчуття іншої людини. За даними вчених, це може покращити соціальні навички людини та робить її більш співчутливою до інших. Так вважає професор-емерит когнітивної психології університету Торонто Кіт Оатлі»²⁶.

²¹ Чим корисно вивчати іноземні мови. URL : <https://ij.Ogo.Ua/hotnews/chim-korisno-vivchati-inozemni-movi/> (дата звернення : 11. 09. 2020).

²² Grandlingua. URL : <https://grandlingua.com.ua/shop/news/korist-vid-vivchennya-inozemnoi-movi-5-plyusiv-i-regevag> (дата звернення : 08. 11. 2020).

²³ П'ять порад успіху від Блаженнішого Святослава. URL : <https://dyvensvit.org/top/1016021/> (дата звернення : 17. 10. 2020).

²⁴ Католицький оглядач. URL : <http://catholicnews.Org.Ua/pyat-porad-uspihu-vid-blazhennishogo-svyatoslava> (дата звернення : 09. 09. 2020).

²⁵ Espresso. URL : https://espreso.Tv/news/2017/08/01/chomu_varto_chytaty_kozhen_den_6_naukovykh_faktiv (дата звернення : 11. 09. 2020).

²⁶ Там само.

Читання зменшує стрес. Британські вчені з університету Сассексу довели, що читання заспокоює краще, ніж прослуховування музики, прогулянка чи чашка гарячого чаю. Для того, аби зменшити стрес на 68% достатньо лише шести хвилин зосередженого читання. За цей час скорочується серцебиття та полегшується м'язова напруга ²⁷.

Книги тренують мозок. «За даними дослідження медичного університету Раша, люди, які люблять читати, в 2,5 рази менше хворіють на недугу Альцгеймера (зменшення розумової здатності)» ²⁸.

Отже, якщо сучасна особистість буде багато читати то зможе не тільки дати відповіді на багато запитань, але й зробити своє життя більш успішним. Слід відзначити, що в українській літературі також віднаходимо заклики до старанного читання. Іван Франко пише:

«Книги – морська глибина:
Хто в них пірне аж до дна,
Той, хоч і труду мав досить.
Дивнії перли виносить» ²⁹.

Висновки. Таким чином, поради успіху від Предстоятеля УГКЦ, блаженнішого Святослава стають цінними порадами для сучасної молоді. Такі принципи як: бути собою, свідчити про своє, вчитися, вчити іноземні мови і читати допоможуть молодим людям краще розкрити свій потенціал та зреалізувати себе у власному житті.

Бути собою – це не тільки філософське поняття чи інтерпретація психологів. Це першочергова мета людського буття. Бути собою означає бути людиною. Тобто скеровувати власну волю до найвищого добра. Не піддаватися впливам секуляризуючого соціуму. Пам'ятати, що ми є вінцем Божого створіння і наш вибір, бути щасливим чи ні, залежить саме від нас.

Ми не повинні боятися свідчити про своє! Наша віра, культура і мова – це дар Бога для нас. Кожен з нас є відповідальним за ті дари, які дав Господь. А цими дарами, перш за все, є наша національна та християнська ідентичність. Такі особистості як: святий Йосафат Кунцевич, Тарас Шевченко, митрополит Михайло Левицький, Леся Українка, митрополит Андрей Шептицький, Василь Стус, Ліна Костенко та інші є для нас достойним прикладом того, що не треба боятися свідчити про своє, але впевнено визнавати свою націю та християнську віру.

Ми повинні завжди старанно вчитися. Сам процес навчання повинен бути не від'ємним чинником нашого щоденного життя. Освічена особистість зможе чинити опір секуляризації та просвічувати суспільство у християнському та національному дусі. Цим пояснюється явище геноциду в

²⁷ Там само.

²⁸ Там само.

²⁹ Енциклопедія життя і творчості. Франко І. Строби.

URL : <https://www.i-franko.name/uk/Verses/DavnjeJNove/Parenetikon/25Strofy/19.html> (дата звернення : 14. 12. 2020).

Україні. Оскільки радянська влада хотіла знищити освічену верству населення, яка, на той час, пробудила в суспільстві прагнення до національної ідентичності. Слід відзначити, що такі духовні особи як Михайло Левицький та Андрей Шептицький також багато потрудилися у сфері національного просвічення. Освіта – це світла дорога в нашому житті. Це фундамент нації та проповідь Церкви. Це наш ключ до успіху!

Успіх сучасної особистості залежить також від знання іноземної мови. Коли особа буде знати іншу мову, то вона зможе навчатися у провідних закладах світу, або працювати в інших країнах де зможе поповнити свій особистий досвід. Це також чудова нагода зарекомендувати себе та свою націю з позитивного боку. Сучасний світ вимагає від нас свідчити про власну ідентичність на міжнародній арені, а знання іноземної мови допоможе нам досягти успіху в цій справі.

Читання приводить до успіху тим, що збагачує внутрішній світ особистості і збільшує словниковий запас. А це, дає можливість створювати нові проекти, ясно висловлювати свою думку та відстоювати свою позицію в секуляризуючому суспільстві. Читання у сучасному світі стало ще більш доступним ніж це було раніше. Якщо колись люди повинні були ходити до бібліотеки щоб почитати, то тепер нікуди ходити не потрібно, оскільки всі книги світу зібрані в інтернет-мережі. Читання – це легка і проста звичка, яка допоможе особистості перевищити себе і досягти успіху.

Церква ніколи не стоїть осторонь від сучасних викликів суспільства. Вона завжди намагається іти в ногу із науковим прогресом та допомагати сучасній особистості долати труднощі на шляху до успіху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боднарська А. Цитати Матері Терези. URL: <https://svoi.media> (дата звернення: 14. 12. 2020).
2. «Немає легкого шляху бути собою»: Гузар та Гаврилишин про мораль та успіх. URL : <https://dyvensvit.org/statti/rozmovy/1004503/> (дата звернення: 31. 10. 2020).
3. 10 жорстких уроків для досягнення успіху. URL: <https://dyvensvit.org/top/1004792/> (дата звернення : 31. 10. 2020).
4. Льбіна Ю. М. Методика дослідження життєвого сценарію «Успіх». *«Актуальні проблеми психології. Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України»*. Т. 3. Київ, 2010. С. 244-257.
5. Льбіна Ю. М. Успішні люди змінюються самі. *День*. 2010. № 103. С. 6.
6. Католицький оглядач. URL: <http://catholicnews.Org.Ua/pyat-porad-uspihu-vid-blazhennishogo-svyatoslava> (дата звернення: 09. 09. 2020).
7. Кові С. Сім звичок високо-ефективних людей. Харків, 2012. 384 с.
8. Кові Ш. Сім звичок високоефективних підлітків. Львів : Видавництво Старого Лева, 2015. 270 с.
9. П'ять порад успіху від Блаженнішого Святослава. URL: <https://dyvensvit.org/top/1016021/> (дата звернення : 17. 10. 2020).
10. Пазиніч С. Філософські поради. Харків: Видавець Олександр Савчук, 2019. 344 с.
11. Принципи життєвого успіху. *«Легка промисловість»*. 2014. № 3-4. С. 22-25.

12. Святе Письмо Старого і Нового Завіту : в 2-ох ч. / пер. о. І. Хоменка; повний пер., здійснений за оригін. Євр., араб., та грец. Текстами. Київ : Місіонер, 2008. Ч. 1 : Старий Завіт. 1126 с. ; Ч. 2 : Новий Завіт. 350 с.
13. Тараріна О. Бути собою. 10 гаджетів для щастя. Київ : Опіон, 2019. 152 с.
14. Українське слово. URL : <https://www.ukrslovo.net/doli-ludski/postati/16172.html> (дата звернення : 01. 11. 2020).
15. Енциклопедія життя і творчості. Франко І. Строфи. URL : <https://www.i-franko.name/uk/Verses/DavnjeJNove/Parenetikon/25Strofy/19.html> (дата звернення : 14. 12. 2020).
16. Чим корисно вивчати іноземні мови. URL : <https://ij.Ogo.Ua/hotnews/chim-korisno-vivchati-inozemni-movi/> (дата звернення : 11. 09. 2020).
17. Шлях до себе: поради о. Олега Кіндія щодо духовного зростання. URL : <https://dyvensvit.org/statti/porady-1/1010442/> (дата звернення : 08. 11. 2020).
18. Espresso. URL : https://espresso.Tv/news/2017/08/01/chomu_varto_chytaty_kozhen_den_6_naukovykh_faktiv (дата звернення : 11. 09. 2020).
19. Gloria news. URL : <https://gloria.Tv/article/nprk4htflpq1duceble8cfjj?Fbclid=iwar17bawtts4enwq6jbht8l6usif6kdmobuyq0d3skc4fexqq-wx-luvsrg> (дата звернення : 22. 05. 2019).
20. Grandlingua. URL : <https://grandlingua.com.ua/shop/news/korist-vid-vivchennya-inozemnoi-movi-5-plyusiv-i-perevag> (дата звернення : 08. 11. 2020).
21. Ukr. Media. URL : <https://ukr.Media/medicine/396912/> (дата звернення : 12. 09. 2020).
22. Credo. URL : <https://credo.pro/2018/11/224423> (дата звернення : 08. 11. 2020).

REFERENCES

1. Bodnarska A. Tsytyty Materi Terezy. URL : <https://svoi.media> (data zvernennia: 14. 12. 2020).
2. «Nemaie lehkoho shliakhu buty soboiu»: Huzar ta Havrylyshyn pro moral ta uspikh. URL: <https://dyvensvit.org/statti/rozmovy/1004503/> (data zvernennia : 31. 10. 2020).
3. 10 zhorstkykh uroktiv dlia dosiahnennia uspikhu. URL : <https://dyvensvit.org/top/1004792/> (data zvernennia: 31. 10. 2020).
4. Ilina Yu. M. Metodyka doslidzhennia zhyttievoho stsenariiu «Uspikh». «Aktualni problemy psykholohii. Instytutu psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy». Т. 3. Kyiv, 2010. S. 244-257.
5. Ilina Yu. M. Uspishni liudy zminiuiutsia sami. Den. 2010. № 103. S. 6.
6. Katolytskyi ohliadach. URL: <http://catholicnews.Org.Ua/pyat-porad-uspihu-vid-blazhennishogo-svyatoslava> (data zvernennia: 09. 09. 2020).
7. Kovi S. Sim zvyчок vysoko-efektyvnykh liudei. Kharkiv, 2012. 384 s.
8. Kovi Sh. Sim zvyчок vysoko-efektyvnykh pidlitkiv. Lviv: Vydavnytstvo Staroho Leva, 2015. 270 s.
9. Piat porad uspikhu vid Blazhennishoho Sviatoslava. URL: <https://dyvensvit.org/top/1016021/> (data zvernennia: 17. 10. 2020).
10. Pazynich S. Filosofski porady. Kharkiv: Vydavets Oleksandr Savchuk, 2019. 344 s.
11. Pryntsypy zhyttievoho uspikhu. «Lehka promyslovist». 2014. № 3-4. S. 22-25.
12. Sviate Pysmo Staroho i Novoho Zavitu: v 2-okh ch. / per. o. I. Khomenka; povnyi per., zdiisnnyi za oryhin. Yevr., aram., ta hrets. Tekstamy. Kyiv: Misioner, 2008. Ch. 1: Staryi Zavit. 1126 s.; Ch. 2: Novyi Zavit. 350 s.
13. Tararina O. Buty soboiu. 10 hadzhetiv dlia shchastia. Kyiv: Orion, 2019. 152 s.
14. Ukrainske slovo. URL: <https://www.ukrslovo.net/doli-ludski/postati/16172.html> (data zvernennia: 01. 11. 2020).

15. Entsyklopediia zhyttia i tvorchosti. Franko I. Strofy. URL: <https://www.i-franko.name/uk/Verses/DavnjeJNove/Parenetikon/25Strofy/19.html> (data zvernennia: 14. 12. 2020).
16. Chym korysno vyvchaty inozemni movy. URL: <https://ij.Ogo.Ua/hotnews/chim-korisno-vivchati-inozemni-movi/> (data zvernennia: 11. 09. 2020).
17. Shliakh do sebe: porady o. Oleha Kindiia shchodo dukhovnoho zrostannia. URL: <https://dyvensvit.org/statti/porady-1/1010442/> (data zvernennia: 08. 11. 2020).
18. Espresso. URL: https://espreso.Tv/news/2017/08/01/chomu_varto_chytaty_kozhen_den_6_naukovykh_faktiv (data zvernennia : 11. 09. 2020).
19. Gloria news. URL: <https://gloria.Tv/article/nprk4htflpq1duceble8cfjj?Fbclid=iwar17bawtts4enwq6jbht8l6usif6kd mobuyq0d3skc4fexqq-wx-luvsrg> (data zvernennia: 22. 05. 2019).
20. Grandlingua. URL: <https://grandlingua.com.ua/shop/news/korist-vid-vivchennya-inozemnoi-movi-5-plyusiv-i-perevag> (data zvernennia : 08. 11. 2020).
21. Ukr. Media. URL: <https://ukr.Media/medicine/396912/> (data zvernennia: 12. 09. 2020).
22. Sredo. URL : <https://credo.pro/2018/11/224423> (data zvernennia: 08. 11. 2020).

Стаття надійшла до редакції: 24.12.2021